

ČERNÉ RŮŽE

Adolf Heyduk

Černé růže

Mně zdálo se - zlá noc to byla, a
srdce posavade puká -

že na ňadra mi bílá ruka hrst černých
růží položila.

Má prsa třásla se, tvář zbledla, má
duše zasténala v bolu, leč chabá ruka
s ňader dolů těch růží sejmut
nedovedla.

Mou mysl zmámila jich vůně, jich
ostrost trnů v srdce vnikla, a ústa
zúpěla a křikla, a hrud' má od té doby
stůně.

Co bílých rukou dar as značí?

Tot' černé růže Poesie, jichž osten v
srdce mi se ryje, a přec mé všecko
šťěstí značí.

Teskný okamžik

Zas země mládne, ven a ven šumí to,
zvučí a zvoní -

Proč jsem hloub duše rozechvěn?

Vždyť je to všechno jak loni, jenom
má hlava se kloní.

Zas země všechna samý květ,
červený, modrý a bílý, srdce chce k
nebi vyletět, jásá, - a padá a kvílí, -
umřít by chtělo v tu chvíli.

Po probdělé noci májové Čím
hvězd více s oblohy se ztrácí, tím víc
záře v duši rozmáhá se, a mně zdá
se, že již nekrvácí, že chce pučet, že
chce kvést zase, že chce nazpět v
ráje dávnou dobu pro žár očí, kštice
zlatou zdobu, pro čas, když jsem

první píseň pěl, než jsem klid znal
kolébky a hrobu, než šíp poznání
jsem v srdci měl.

Ó kéž možno duchem tak se vznést,
abych chladně, jako na mne štěstí, na
mezníky žití zapomněl.

Letnice

Jih teplý v lese hude, z luk vonný
vane dech, a růže kvetou všude
a nejvíc na hrobech.

A v mladé rána zoři,

po těžkých noci snech, skvost perel v
slunci hoří a nejvíc na hrobech.

To vše, co z žití sázky nám zbývá
květů všech: jen růže první lásky -
a růže na hrobech.

Vzdech

Kol sadu bystřeň perly vrhá slapem,
jiříčka hnízdo vije pod okapem, a z
jetele se ozval dětem v jas křepelčin
hlas.

To na hrud' pěvci mile klepá Vesna, i
roste srdce; ňadra jsou mu těsna, ven

letí, ven, kde setí metá v klas
motýlům v žas.

Jak častokrát jsi ve tvář líbala mě, ó
Vesno má, své dávajíc mi rámě!

A když mé srdce chvělo se, zrak has
, byl zdráv jsem zas.

Leč v ňadra má strast mnohý koukol
sela, čas vložil utrpení v brázdy čela;
až s jara vyzlatí se nebe zas, kde
budu as?

Což na tom však, kde s polibkem mé
ženy ty sivé skráně budou uloženy,
jen jedna z vás, mé písňě, v lepší čas

mou paměť spas!

Zřídlo úkoje

Skrývám v duši zřídlo písni, mnohý
odnesen jím žal, za zářící zdroj bych
zlata toho zřídla nezadal.

Když mne život rve a tepe, беру z
něho plnou číšť, a již nad svět křídlem
ptáka volně vzlétám k slunci výš.

Šťasten jsem, necht' lidské oči v
oblacích mne nezřely; pěl jsem,
vzlétal, což je více, kdy mne osud
sestřelí.

Nedůvěra

Mou mladost dávno objal času rov,
mé oko nemá slz a srdce slov, by
písně růžemi té doby přizdobilo,
když ještě šťastno bylo a jak král
čarodějný slunné říše z rozkoší
žárných rozpěnění číše sny štěstí
pilo!

Zdroj blaha mého zkalen smrtí zlou,
veň život zlostný vnořil ruku svou;
lék z něho nešumí, to jedy z něho
syčí, jež všecku radost ničí; ba nevím
ani, duši-li to k štěstí, že na
plamennou touhou zprahlé tresti mi

píseň klíčí.

Písničkář a píseň

Zabloudil písničkář světem.

Hned za ním písnička letem: Příteli,
jak je ti? Rci mi!

Víš přec; jdeš stopami mými!

Šuměl krok zbloudilcův vřesem,
písnička prchala lesem ...

Počkej! ... Ne, já se tě bojím; u hrobu
nerada stojím!

Života štěstí

Co to jest, co živobytím zovem?

Nic než odříkání, pláč a strach, aby
různých strastí pod okovem v nic se
nerozprchl ten náš prach; tužba jen,
by v času nízké vlně plout jsme
mohli pěkně, pohodlně.

Naše štěstí - květ jahody v mechu;
sotva jara dechem hlavu zved', již
déšť slzný ulévá ho v spěchu a dech
mrazu mění slzy v led; ne-li tak, pak
vedrem lístky svine, nebo pod
nohama bouře zhyne.

Zvony pláčí

Zvony pláčí; proč že pláčí asi?

Kmetu-li či dítku osud hlásí?

Pláčí k žití výkřiku či stonu? ...

Jedno vše; vždy stejný pláč těch
zvonů.

Želí kmeta smutném při odchodu,
želí jeho píle, želí rodu, jenž se v
slzách loučí s mrtvým spáčem?

Či snad dítko, že přichází s pláčem?

Všude pláč - tot' dvojí mez je žití, at'
si život hasne, at' se nítí, k věčnu ten
a z věčna ten at' kráčí, vždycky nářek
... Víš, proč zvony pláčí?

S nataženou rukou smrt nás kácí
znamením, že Bůh se neuplácí, a kdo
na svět jde, jen žal má nésti, proto se
zaťatou vchází pěstí.

Může člověk těch dvou mezí žití
srdcem změnit, duchem zjinačiti?

či snad cestu, kterou věčnost kráčí?

Marno! Marno! Víš, proč zvony
pláčí?

Proto zvony pláčí, proto smutí, ať
smrt v hrob, ať život v svět nás nutí,
strhne někdo z věčna záhad clony?

Zvony pláčí ... Víš, proč pláčí
zvony?

Marná útěcha

A těšili mne stále:

Vše promění se, věz!

Kvést bude nenadále

pod tvými okny bez;

snad pták v něm dnes neb zítra své
hnízdο bude vít,

a s ním z chorého nitra, ti radost
bude znít.

Jak krásně domlouváte!

Rád víru bych vám dal, leč život
častokráte

mé srdce oklamal;

a zima, kde jsem koli, ta konce nemá
již,

i stojím jako v poli

bez Krista vetchý kříž.

Jen havran k němu sletí, jen stesk a
žal a vzdech ...

Pták zpěvný chce mít snětí a hnízdit
v lupenech.

Kde lupenů však není, tam nezjeví se
květ;

jeť jiné lidské snění a jiný v pravdě
svět!

Polní kvítí

Mám polní květy rád. Zda v hrobu

prst' jich někdo pro mne přinese jen
hrst', bych ucítil, že nebe krásou hoří,
a jaro směje se a divy tvoří?

Či bez těch květů zůstane můj hrob?

Jen o hrst žebřu prostičkých těch
zdob; pak k nohám hloh a lípu k
hlavám dejte a zpěvným ptákům
hnízda vít v nich přejte.

Až z lázně jitra stoupne slunce zjev a
v jeho záři ptactvo zladí zpěv, i já ty
písně uslyším snad v hrobě a tajně
stisknu ruce vaše obě.

Před růží kvetoucí Proč v taký

soulad půvabu a vnaď, proč v
skvostný purpur odělaš se, růže, že
udiven je rozjasněný sad a zrak tvé
krásky sotva chápat může?

Proč jako zlato leskne se tvůj pyl a
na tvém srdce perly rosy jasné, jež
červánek rtem zlatým roznítil a
teskný večer rozvane a zhasne?

Rci, koho přizdobí tvých soubor
vnaď, až třesoucí se ruka ulomí tě,
zda nevěstu, či mladou matku snad?

Ne, pro něžné jsem zkvetla v rakvi
dítě!

Za rána

Motýlem do srdce vzpomínka slétla
právě, když píseň v něm vzešla a
kvetla; zavlála křídly a dumala chvíli
-

v ranním pak útichu

v písni té kalichu

perly jsou; či by snad slzy to byly?

Čekám

Jak po zdroji srn štvaný, tratě dech,
já po zášeru toužím temných lesů;

vždyť v hloubce řader dávno hlubší
všech a stále jítřící se ránu nesu ...

Vše strhla bouř, co budoval jsem
kdys, jsem unaven a sláb už k nové
práci, a čekám jen, až jako v Tatrách
tis blesk stihne mě a se skal v řeku
skácí.

Kam potom popluji, už jedno jest;
když nemoh' jsem být hrdým
stěžněm lodí, at' rozdrtí mě mořské
vlny pěst, neb chud'as na krb k ohřátí
mě hodí.

Pod střemchou

Pod střemchou stojím; čelo mé
věnčeno bělostnou třísňí.

Volá květ: Rosy napij se, zanikne
vše, co tě tísní; napij se z nás a
zajásej, vezmi si příkladem ptáky,
oni již k nebi vylétli, zapěj a vylétni
taky!

Mohu-liž? křídla umdlena, raněná
ňadra se ouží, na místě zlatých
červánků před zrakem stíny se
plouží.

Jsem jako plavec za bouře, jemuž
vod příboj vzal vesla, zpívám-li, jsou

to vzpomínky, jež mluví nemocný ze
sna.

Smír

Zorou sváben bez stesku a žele po
růžích den tiše na smrt kráčí, večer s
hvězdou na blankytném čele sdílně
líbá jej a luhy pláčí.

Lesy zmlkly, z doliny se páří, noci
dech se v diamanty taví ...

Tak bych někdy s mírem v klidné
tváři též chtěl mřít i bez růží kol
hlavy. -

Lesu

Zadumaný lese,

druhu mého snění,

potěš chorou duši

v těžkém roztesknění; zpívej vroucí
písně,

hovoř snivé báje,

nes mé srdce k různým

ztraceného ráje.

K růžím purpurovým,
ne k těm černým znova ...

Žel, už černy všecky!

Žádná purpurová!

Žel, už černy všecky; zkvětlyť mezi
hroby,

purpurové už mi

srdce neozdobí!

Ach to srdce moje

těžké žaly rují;

bolest rozkacená

roste v něm a bují;

těžkým vlády žezlem

krutě duši tepe,

kéž už po všem všudy, bylo by mi
lépe!

U růžového keře

Dech slunce zruměnil dne jasnou
tvář a vynutil v ní veselosti zář, a

všem, co v luhu pestrých bylo květů,
zpěv vonný tiše z něžných plynul
retů.

Stál u keře jsem v dumy ponořen,
kde růže snila panenský svůj sen, v
hrud' poraněna šípem slunce luku; já
bezvolně svou po ní vztáhl ruku.

Dal k ňadru jsem ji: Moje srdce
zdob, mých písní chrám a vzpomínek
mých hrob, než v knihu schovám tě,
bys v písních spala; zde v zahradě
bys přes noc opadala.

A na srdci jsem růži domů nes', leč

do cesty mi vběhl vichru běs, ten
poběhlík, jenž s hvízdodem se točí, a
růži prachem zavál i mé oči.

A chtěl-li bez prachu jsem růži mít,
svou vlastní slzou musil jsem ji
smýt, tak v knize sní; nach zčernal,
prchla vůně ...

Ach, stejně jako moje srdce stůně!

Popelec

Také pro mne kvetly růže -

kam se doba poděla! -

není, není jedné ani, zárodek by
umírání

v poupěti už neměla.

Také mně kdys štěstí mladé popělo -
a dopělo,

není blaha, vše-li shrnu, popelu by
černou skvrnu na svém čele nemělo.

Pozdě

Mé jaro zaniklo! Zlý byl to chvat, a
já tím prchlým jarem bloudím v
snění po háji junáckého rozechvění,
v němž rudé listí vidím spadávat.

Kde čas, když ráje uprostřed jsem
stál a čekal dne, v němž duše jas se
vznítí, by jako ptactvo z šelestného
sítí roj myšlenek z ní k nebi vylétal.

Ten prchl čas, už dávno odkvapil,
ted' těsně spěchá za mnou jeseň ručí
a stále jednou otázkou mne mučí,
proč z číše blaha dřív jsem neupil?

A ted' už nelze pít, ztich' její šum, ač
divým žářem zmírá v duše v žízní ...

Kdo proudem zhrdal dřív, necht'
zhyne v trýzni!

Tak bylo vždy, a věčně musí být! —

Bez žele

Svou mne uchop náručí, Bouři, prost
jsem žele, zde v té poušti života
nechci bloudit déle;

bez bázně jsem, v záchvěvu, pojme-
li mě hoře,

snadno tíž mou upustíš někde v šíré
moře.

Po bouři

Po bouři! Květ stromů dole je po
cestách snesen v koleje, potrhán,

porván, potřísněn -

smutný máj, smutný jara den!

Pro květy proč lkát u stromu?

V řader svých rudém průlomu
urvaných víc má každý jich, nežli je
v cesty kolejích. —

Vlny

Pod okny přívalem potok se zpil, vln
po něm pluje směs, zřel jsem je
stokrát, leč nemyslíl na to, nač
myslím dnes.

Prchají, samý jsou hovor a zpěv,
jásot a žert a smích -

ó kéž bych jak vlny chladnou měl
krev, kéž bych byl jednou z nich!

Jelen

Již zoře nadějí jsem všech se vzdal,
již vše jsem složil do rakve svých
přání, v půl cestě s veselím se potkal
žal a s polibkem druh k druhovi se
sklání.

Proč, že mu v cestě jsem, dí ten i ten,
když klidně bloudím bolestí svých
pouští?

Nač štvete jelena, jenž postřelen mře
při červáncích noci v lesa houští?

Resignace

Zvony mého nadšení,

přání mladé lvice,

zazníváte stále míň,

slábnete vždy více;

co vzlet ondy v duši psal, jeseň žití
stírá;

divný v srdce stesk a žal stále víc se
vtírá.

Radost zastřel blud a klam -

mnohé chvíle klaté -

šílená jak oblaka

úsměv hvězdy zlaté;

dozpíval jsem, dotoužil, nelze více
míti,

hrstku trávy na hrob jen, v travu
hrstku kvítí!

Zanesení ptáci

Jak starý javor sobě přicházím, jak
starý javor v zasněženém hvozďě, a
toužím pučet zas a přece vím, že
marno již, že na květy je pozdě.

A skrovná četa drobných popěvkův,
jež sivé hlavě v dumání se vrací, tot'
zabloudilé vzkazy lepších dnův, jen
bouří zanesení tažní ptáci!

Růže rudé, růže bílé Růže rudé,
růže bílé, básně Vesny mladé,

již vás zas ta štědrá knění zemi na
hrud' klade!

Jedněm k svatbě do kytice, druhým v
hrobu vínek, s hrstkou vzdechů, s
hrstkou slzí, s hrstkou upomínek.

Každému z nás netušeně jakás na
klín spadne: rudé růže, bílé růže,
básně Vesny ladné!

Prosba

Hynul jsem ňadry a dumáním tlel,
tesknota nechtěla z hlavy, nyní však
žal můj jak spasitel v písni své
vzkříšení slaví.

Písni! to ubohé srdce mé spas, smrt

až mi do cesty vkročí, na čelo vlíbej
mi něhy své jas, rukou svou zatlač
mi oči!

Utonulý

Čas podivných vln změtešil se
vřavou, ty ňadrům snesly růže,
skráním jíní, leč v jedno srazily se
nad mou hlavou; co nyní?

Jak socha jsem, jež zapadnula v
moři, jak socha živá s rozbolenou
duší, a srdce moje kvete, plane, hoří
a buší.

A růže plynou z něho na hladinu, leč

sluncem v leknínu se mění květy, tot'
písně, jimiž rozkvétám i hynu: mé
světy!

—

Družky duše

Na mém žití trnitém

růže nevykvetly,

ale ptáci v jaru svém hojně naň se
slétli.

Zpívali, a co jsem slech', jiní sotva
tuší;

moře písni, zkazek těch utkvělo mi v
duši.

At' jdu sem anebo tam, za noci i za
dne,

stále v hloubi duše mám ty své
družky ladné.

Každá jako zlatý šíp

plaší žal a zlobu.

Sem, mé písni! S vámi líp kráčí se to
k hrobu.

Smírce

Do nebe též jsem vstoupit chtěl k
Vašemu stolci, o bozi, z těch však,
jež ondy rád jsem měl, cestu mi
zalehli mnozí.

Za zlé jim nemám, což je víc, -

tužte se, když vás to baví; smrt, jež
jde všemu v světě vstříc, smíří nás,
srovná a spraví.

Letní jitro

Sbor hvězd se na obloze tratí, v kraj
nebe zlatý roste lem, noc,
bezpočetných světů máti, lká, slzí -
na květech to znáti, -

snad sirou oplakává zem.

V luh slétá sivý holub s báně, a setbu
vlní boží dech; pták zpívá, slunce
lehá v stráně, a zvonu vísky Anděl
Páně chví kovových se na ústech.

Kol všude jas a zvuk a vůně z rtů děv
i růží, bezu, rout; chléb zraje v
kyprém nivy lůně, vše volno zas. Jen
člověk stůně pod tíží sterých žití
pout.

Výsledek

Měj všecko, co přeje si srdce i duch,

měj korunu, žezlo i říš, pronikej
zemský i nebeský vzruch a v
slunečnou vznášej se výš; měj
myšlenky bohů, jdi věčnosti vstříc a
hvězdami čelo si zdob; přec není tvůj
život na světě víc, než růžemi
zakrytý hrob.

Dar úkoje

Srdce mi puká, čelo se mi trhá,
balvany smutku život na mne vrhá,
pod jejich tíží mdlá mi klesá noha, a
zhynul bych, kdy v rozželené hrudi
již nebylo by písňě, jež mne pudí a
rosou svítá z utrpení mnoha: dar

vševládného Boha.

Ó, písni má, ty uplakané dítě, jež žití
mé do zlaté chytáš síť jak motýle,
by neunik' ti v dáli, bud' při mně již,
vždyť na tom světě celém jen tebou
soucitně si rakev stelem, když jiní,
nechat' na výsluní stáli, lhostejně
zapadali.

Omyl

Zas mi růže v hloubce řader pučí:
plno poupat v listu obalech,
motýlových tužeb křídla ručí k
rozvití jim snášejí můj vzdech.

Hle, již z trhlin poupat krása rudá
ukypřený přizdobuje trs! ...

Či se mýlím? snad jen píseň chudá
krvácí mi z rozervaných prs. –

Vězeň osudu

Snad, bych mu zpíval drobné zvěsti,
lapósud zbojnickou mě pěstí a tiskne
mě, až zrak se stmívá, a duch můj
tesknou píseň zpívá.

Kéž brzo Bůh mou zmírní muku a
zbojníkovi schromí ruku, bych
nevlídnému ulít' hosti jak bílý
skřivan do věčnosti.

Večer

Den pout' svou vykonal a mře a
hasne.

Ó, jaké jest to umírání krásné, kdy v
růžovitou náruč hlava klesne a s
krásky políbením tiše sesne!

Hle, zlatoskvoucí slunce zář ve
probledlou mu zírání tvář, a nad čelem
mu stojí hvězdy jasné!

Ach, ze světa v ty nebes tajné říše
přál bych si též již odejít tiše, jen
kdyby vlast mne v milou náruč vzala

a na čelo mně políbení dala a
památkou mi přála svou, jí hvězdou
býti nad hlavou a věčným pozdravem
jí svítit s výše!

Přede žněmi

Klas květů plnou hlavu shybá, či
povívá jím větrů chvat, a slunce
paprsek jej líbá, jenž k nivě s
požehnáním pad'.

Ó, klase, na ta žírná lada již smrt se
chystá; klidně trp!

Týž pramen slunné záře padá i na
chystaný tobě srp.

Tužba

Sivé mlhy dolinou se vinou, černé stíny po lesích se tísní, jako skvoucí leknín v nebi plynou sbory hvězd a v srdci sbory písní, jež mi jako rajky s palem snětí dubovými křídly v nitro letí.

Kéž z těch písní někdy v lepší dobu jedna skvoucí jitřenkou se vznítí nad sbořenou síňkou mého hrobu, ne-li však, tu změň se v rosu kvítí: v rosu růže, již mi někdy v kradí bludná upomínka na hrob vsadí.

Loretánské zvonky

Vzpomínka na Jana Neruda I.

Smutno, chmurno v povltavském kraji; vlaštovice houfně odlétají, bojíce se podzimního chladu, k jihu táhnou z Hradčan k Vyšehradu.

Cítím náhle, jak mi chladnou líce ...

ach, to nejsou družné vlaštovice slétající z Letné svěžích sklonků, to jsou zvuky loretánských zvonků.

Snášejit' se v podvečerní dobu, drahý Jene, tiše k Tvému hrobu, by Ti, kde

jsme v posled s Tebou stáli, sladkou kolébavku zavzdychaly.

II.

Loretánské zvonky smutně zvoní, a má hlava na ňádra se kloní;
vzpomnělt' na Tebe jsem, Jene milý,
a mé srdce jako dítě kvílí.

Když jich hlasy ondy v hrud' nám
tryskly, němě s druhem druh jsme
ruce tiskli, a ty na mne upíraje zraky,
děls: Slyš, pějí lidu, pějme taky.

Moje máti v podvečerním čase anděl
páně při nich modlila se, o kéž česká

údolí i stráně věčně věkův chrání
anděl Páně!

III.

Šťastnější jsem, milý Jene, byl, než
jsi v rakev hlavu položil, a svůj ret
když tvým jsem zžehl rtem, jásal
jsem, že též jsem básníkem.

Když jsi políbil mě v bledý ret,
vystih' jsi mé duše ptačí vzlet; Snivý
hochu, dělš, znám duši tvou, víc než
člověkem jsi poetou.

Střízlivěji na plachý hled' svět,

nechceš-li zlým klamem sšedivět a
být loutkou zjevů přeludných;
člověkem být, vrch bud' tužeb tvých!

-

Vše to tam, už kloní se můj den, z
chorých ňader vzlétá trpký sten:
Snadněj v rakev složí hlavu svou,
kdo víc člověkem než poetou!

Klas

Juž rychle zraji, dobře vím, a brzy
přijde čas,

že urván smrtí budu tlít, jak v poli
zbylý klas.

Kéž zrna, jež jsem v srdci měl,
nezhynou všelijak,

a nebude-li člověk syt, ať syt je
aspoň pták.

Co zbude

Ne květy růže již, jen máku kol
hlavy ovíjí mi čas, zor, bystrý dřív
jak kníže ptáků, mdlou svatojanskou
muškou zhas'; vždy světla míň a více
stínu, vždy vůle víc a méně sil, a
není zdroje v země klínu, bych vláhu
z něho pil.

Já lekám se té smutné doby, v níž
zvolna stydne bujná krev a vadnou
ňader květné zdobí a v slzách zniká
jarý zpěv; ach, nepřeje-li štěstí chudé
juž pěvci ani písňě lad, co potom
ubohému zbude než klidně umírat!

Smír

Svaté ticho v mojí duši ...

Mír o zlatých perutích všecky strasti,
všecky žaly odvanuje z ňader mých.

Srdce, jež se křivdou chvělo,
odpustilo, zapomnělo, smířen hněv i
zloby hřích.

Klidno, ticho jako v hrobě, jenom v
dálných porostech, pták se ozval
naposledy, s ptákem poslední můj
vzdech, hlavou blahé táhne snění ...

v odpuštění, v zapomnění rád bych
do své rakve leh'.

Bez úkoje

Vždy mysli žhavých jisker slet mě k
svaté krásy nutí zdroji, leč věčně
prahne hrud' i ret, a duch svých přání
neukojí.

Vždy nedostižen touhy lík, vždy čin

můj vůle nedospívá, a s okamžikem
okamžik v dál ztrácí se - a žízeň
zbývá.

Ach, krásy žíznit budu, vím -

kam obrátím se, všude, všude, i pak,
až s křídlem bělostným mne anděl
smrti líbat bude.

Hynutí

Vše - my také - bez ustání hyne,
mizí, klesá,

jak když kámen vrhneš maní do
kotliny plesa.

Náhlý příval bublin z dola z důli v
povrch víří, a vzrušená vody kola
níží se a šíří.

Bublíny, jež vůkol stály, hynou
očividno,

a zas všecko v šíř i v dáli mrtvo je a
klidno.

Vyrovnáno

Je klidno v přírodě i v mysli, a s
vedrem vyrovnán je chlad; list révy k
plodu stulen svislý, a zahradníka
čeká sad.

Co křiklavým dřív světlem bylo, to
přitlumením zmírnil stín, a bystřinou
co nivy rylo, skal zprahlý ovlažuje
klín.

A klidno v pěvcově též duši, ten tam
je sálající žár, jenž úpalem svým
květy ruší víc nežli dravých mrazů
spár.

Vše zmírněno, vše vyrovnáno, i
srdce radost, stesk a bol; co v máji
bylo vyplakáno, má rosou zašlých
květů stvol.

Míň ruchu v ňadrech pro zpěv

vlastní, víc úcty pro druhů v ní žal;
čin vážný z hravých ondy básní a
planých povzdechů se stal.

Bud' k sobě přísnějším, cit káže, a k
druhým více shovívav, ať k lidstvu
útrpně se váže všem stejný různých
strastí dav.

Ó divný klide v podjeseni, jenž vešel
jsi též v moji hrud'!

Ač květů průvodem ti není, jest s
tebou mír - ó vítán bud'!

Bez perutí

Líbá Léto v rozchod Jeseň snící,
vlašťovky se slétly na zvonici;
dojemný jest jejich hovor ptačí a já
rozumím mu stesku pln: št'asten, kdo
můž' k slunci přes zboj vln v lepší
kraje, když se nebe mračí.

Což bych letěl s vámi v slunná
zřídla, družní ptáci! Však kde jsou
má křídla?

Zlomená jsou blesku náhlým sletem,
jehož střelou v žalů tůň jsem kles',
když jsem toužil vzhůru do nebes, za
ztraceným štěstím: za dítětem!

Přání

Čas léta prch', a rosa tuhla v luze,
má do úbočí hvozdů byla chůze, vše
smutniti, vše usínat se zdálo, ni ptáče
jedinké se neozvalo.

Mát' příroda si v husté tkala síti své v
podjesení napředené niti, a divným
záchvatem se k práci měla, snad
zbytky slunce jimi chytnout chtěla.

Či hodlala snad zemi rubáš přísti?

V mých stopách smutně šelestilo
listí, a stesky moje, jenom veršem
zdobné, se rázem proměnily v slzy

drobné.

Ó, kéž by jesení tou ku posledu i žal
se proměnil, jejž teskliv vedu, by
všaký cit, jejž jsem kdy v srdci
choval, mně v rudý granát písňě
zkrystaloval.

Prchající písňě

Ó písňě, družky radosti i strasti, proč
jasný zdroj váš vedrem žití prahne,
proč prcháte, jak ptáků sbor když
táhne přes dálná moře do krásnější
vlasti?

Jen některá, než zlatá vzejde zoře a v
nebi zachvěje se hvězda bledá, na
čelo mé, jak vlaštovice sedá na
skalný ostrov: sen bouřného moře. -

Leč bojí se; ji děsí mračné zvěsti, let
příboj vlnou divotokou ji straší, a z
útulku ji nelítostně plaší, vzdech
zklamání a plachý výkřik štěstí!

Již se připozdívá

Táhnou nebem mraky vleklé, táhnou
hlavou mou,

snů mých zlaté rybky leklé plují duše
hlubinou;

už jich k žití neprobudí ani pocel
Eumenid;

zhasíná to v staré hrudi, brzy bude
klid!

Už se večer krajem plouží, kráčí
mimo mne,

do srdce mi směle hrouží oči divně
tajemné,

v útrpnosti váhá - stojí -

co tam asi zhlíd' ? ...

Ustaň, hlavo, v divé broji, brzy bude
klid! -

Ňader zvony dozpívaly ladný mládí
zpěv,

žaly, any dávno spaly, zas chtí píti
srdce krev; písni luh, dřív plný květu
pokosen je, zříd',

stiš se, vzdechu, na poletu, brzy bude
klid.

V duše hloubce nedozírné necht' to
bouří dál,

mír se vrátí v moře vírné dříve, než

by si ho ždál; netušeně nebes bílý
zulíbá tě vid;

jenom chvíli, ještě chvíli, potom
bude klid.

Sovy

V černé hlavě dumavého hvozdu
zaklepala křídly noční sova; léto
prchlo, přišla chvíle nová -

kde je píseň lindušek a drozdů?

Ztratila se, jako vše se ztrácí, co
plnilo ondy duši mladou; v stará

ňadra příšerně se kradou zklamání a
žaly: noční ptáci.

V podzimní den

Jak chorý poutník s poraněnou nohou
v houšť lesa podzimní se vkrádal
den, kde jarem líbán ondy chvíli
mnohou jsem s ptáky v píseň tkal své
duše sen; tak smutný byl, tak tichý
byl, vzdech z hloubky ňader jeho
zazněl jen, když skráň mi pohladil.

V tvář hleděl jsem mu plachým
okem spáče a v duši chvěl jsem se a
též jsem vzdech', vždyt' zřel jsem

houštěmi, jak listím pláče a rudě
trísni chvějící se mech, list každý,
vzkaz: Je čas, je čas, být hotov na
poslední cestu všech ...

A mně slz pramen vytryskl zpod řas.

Hrdě!

Shoř, shasni, stiš se, srdce, smíru
dbej, nech vzletu, odpočiň si, umírej!

Což nezraněnoš šípem jedovým?

Chceš ještě vzplanout? šlehat?

Marno, vím!

Snad zřeloš blesk, jenž žhavě s nebe
kles', a jelena, jenž po ráně se vznes'

...

To tyš, mé srdce, nechvěj se již dál,
zhyň jak ten blesk, jak jelen, lesů
král!

Na pastvině

K západu se slunce kloní; nebe
zrudlo jako krev, na klekání ve vsi
zvoní, z pastvin teskný zvučí zpěv.

Jako pták se polem nese, chví se,
slábne; ohlas jen od skal šedých v
černém lese v luh se vrací jako sen.

A zas hyne, mizí znova, marně ptám
se: Kamo jdeš?

Jak ta píseň pastevcova zhynu, zajdu,
zmizím též.

Smutný čas

Smutný čas; mlh strašidla jsou v
polích, bílé smrti roušky na
vrcholích; žluté listí rudne v slunce
střetu; konec zpěvu je a konec
vzletu!

Smutný čas; co všecko pochováno,
co vše sežato, co rozmetáno křídly

větrů, bouře ostrým dechem, žití
vzduchem, smrti tajným spěchem!

Smutný čas; zlé hody život slaví!

Stromům rudnou, nám se bělí hlavy a
z třesoucích vine se nám retů: Vše to
tam! Co zbylo z duše květů?

Smutný čas! Ach nic nezbylo žití
jenom slza, jež se v oku svítí, když
steskl tajemný nám po bok sedne ...

Prchlých jar zrak žádný nedohlédne!

-

Vše se změní ...

Západ odívá se v roucho rudé, na
obrovské housle vichor hude,
příšerně to zvučí v starém sadu, a já
těžkou hlavu v dlaně kladu.

Větrem zmítán déšť se v okna točí
divná žalost oblévá mi oči, stesk
vzletnému srdci pouta kuje, už mi
život tepny podvazuje.

Kolem hlavy trny se mi tísní, duše
smutnou krvácí mi písni; ztratilo se
všecko letem roků, pramen slz jen
temení se v oku.

Čekám! Tuším, že se v klidné době

všecko změní, třeba v temném hrobě;
že se slza z očí navždy ztratí, a má
píseň skřivánkem se vrátí.

Západ

Viz, za lesem, kde sosny výš se
pnou, zjev slunce zalit září
nachovou, proud rudé krve je to,
nevidíš?

a stéká k zemi stále níž a níž. -

V mých prsou prochvělých je tentýž
zjev za lesem žití krvácí můj zpěv ...

Což srdce mého žal v něm necítíš?

a volněj teče vždy a zhyne již.

Večer

Bud' požehnána, jdoucí od severu, ty
časné podjeseně noci tichá, svou
hlavu vznášíš k hvězd nebeských
šeru, a ret tvůj mírem na mé čelo
dýchá; klid kolem kol, i lidské bídy
vlny tvém ve přístavu zmírajíce
hynou, kéž, Bože, těm, jichž dnové
zla jsou plny, sny blaha aspoň
kynou!

Pojd', v sen mne zlíbej retem cudné
děvy, ty klidné podjeseně noci milá,

kéž jako ty i smrt se někdy zjeví, jež
stromy hor jsi rouškou zahalila!

Vždyt' vím, že komu smrti bílé paže
kol bolných ňader soucitně se vinou,
všech zbaven sporů, na něž svět se
váže, blah v oblast vzlétá jinou.

Mlhy podjeseně

Podjeseně mlhy chladné ovily mi
skrání i hrud', co dřív kvetlo, chřadne,
vadne -

blaho, štěstí s Bohem bud'!

Už vás srdce nenalezne, už vás

marně volám zpět, před očima hory
mezné, za mnou, cizí - prázdný svět!

Usouzeno

Žluté listí z ňader stromů padá, z
ňader lidských jara snové zlatí ...

Kamo nesla jste se, přání mladá, k
slávě, k lásce? To se krví platí!

Po špičkách se kradou, netušeny,
vichor odříkání, sever trudu.

Sláva, láska? Obě dvě jsou ženy,
utíkají s nimi beze studu.

Listí, snové - všechno rozneseno!

noc se dluží, den se rychle krátí,
brzo strom - jak všemu usouzeno -

brzo srdce bude umírat! —

K pouti

Hle, mraky ovinuly les a sadu na
hrud' klesly, včel lačných bědná hyne
směs před oulovými česly;

z luk pokosených na pozdrav mně v
posled dýše vůně trav, a v nebi pluje
čápů dav v dál perutnými vesly.

Kam letí asi? Proč ten spěch?

Čas volá, musí plouti.

Viz, podjeseně chladný dech, a
vlákna v suchém proutí, zda něčeho
těž necítíš v svých ňadrech, co tě
volá již, kde věčný mír jest, o němž
sníš, kam čas a vše se routí?

Juž přichystej se k pouti!

Starý básník

Už k nám se nehlas, stár jsi, odpočiň!

Nač křídla vzpínáš ještě? Ustaň,

dost, žár citu v ňadrech zhasl ti, nuž
zhyň, ať k hodům bohů mladší
spěchá host!

Věz, v cestě stojíš nám jak starý peň,
jenž bez násilí nechce padnout v ráz,
a slunce bereš nám; tož zapomeň, že
topor na tě ostří každý z nás! ..

Ej, rubte jen, já musím pět jak pták,
jejž v lesa mlází zahnal světa ruch,
on z žití koleje kal trpký vsáká zpívá-
li, tož kázal mu to Bůh.

Nuž srdce mé-li v stesku zapěje, proč
kámen na mne padá se všech stran? ..

Vždyť jsou to jenom krve krůpěje,
jež z hlubokých mi tryskly duše ran!

Volání

Pojď!

Kdo volá?

Žití!

Nuž zde jsem! - -

Kráčím tmou; svět mořem zdá se
býti, zhynu-li? či z bouře vlnobití
hrst mi květu dáš, jež chvílku voní,
nežli mlhy rosu v tvář mi sroní: pláč

za mládí zlatým červánkem.

Pojď!

Kdo volá?

Mládí!

Nuž, zde jsem!

Vím, že nejvíc zář tvých očí svádí,
leč kam bujné nožky tvoje pádí, růže
kvetou - po nichž srdce stůně -

jako rty tvé žhavé, plné vůně s
konejšivým duši plápolem.

Pojď!

Kdo volá?

Láska!

Nuž, zde jsem!

Ach tvůj úsměv přetvářka je, maska,
vím, že první zaplaší tě vráska a že
vzkřiknu: Lépe by se stalo, kdyby
srdce rázem za své vzalo prvních
políbení požárem!

Pojď!

Kdo volá?

Štěstí!

Nuž zde jsem!

Zjevem mnil jsem tě, ne pouhou
zvěstí, usedloš mi ondy na pelesti
dětské postýlky, dnes zas tě zřím,
směješ se - leč já již nevěřím,
nešťasten tvým byl jsem údělem!

Pojď!

Kdo volá?

Právo!

Nuž zde jsem!

Svár tvým druhem, tvorstvo hněvem
dravo, z lidské krve chceš být jenom
zdrávo, za tebe má člověk život dáti,
na smrt bít se, na smrt bojovati?

Nuže staň se, třeba proti všem!

Pojď'!

Kdo volá?

Světlo!

Nuž, zde jsem!

Kéž bys s božstvím soucitu se
střetlo, než bys v hloubku lidských

ňader slétlo, zkad bys vzneslo každé
jeho hnutí činem dobra, písňě na
peruti, svět jež plnila by hlaholem.

Pojď!

Kdo volá?

Krásá!

Nuž, zde jsem!

Srdce s nadšením ti v ústret jásá, zář
tvá pel v květ lidských duší strásá; v
bojovníku tvých se stavím šiky,
nebojím se hany, ani dýky, tvým
jsem manem, tvým jsem nohsledem!

Pojď!

Kdo volá?

Země!

Nuž zde jsem!

Ve mně ukrýváš se přetajemně, Tvůj
jsem prach, a vše, co klíčí ve mně; k
síle své chceš nazpět moje žití, v
svůj zas klín jak matka chceš mě
vzítí, nuže, obejmí mě, v hrob mě
vem!

Besídka

Vše rozpadlo se, žel, ó žel, co čas mi
v srdce dal; i háj mých písní ošuměl,
kam jsem dřív zalétal.

Vše porval stesk a zdusal klam, už
není zhola nic;

kam noha kráčí tu i tam, žal ze všad
jde mi vstříc.

Ba nikde cesty jako kdys, leč přece
jednu zřím, té konec besídka, ó viz,
je s krovem mechovým.

A do ní malá dvířka jen, -

vše prosto, beze zdob, -

tam odpočinu spokojen ...

Ó Bože můj, tot' hrob!

Pták a píseň

Pták z keře vznesl se - bez vнад je
les -

a letí, letí,

by na kmen staré lípy v širém poli -

už bez listí - mráz těkal po okolí -

jak raněný s výkřikem žalu kles'.

Aj, zda to asi ptáka volný let, zda
křídel síla,

jež vzdušné vlny v ústup přinutila?

či co jej neslo, jenom bouře byla, s
ním v širý letší svět?

Tak s písni pěvcovou, když žití mrak
mu stíní čelo,

když v srdci zhasíná, co zářit chtělo,
a všechno pláče v něm, co zpívat
mělo, a mlha kryje zrak. —

Vzpomínka

Hledím v kraje; země zimy čeká,
hledím v ňadra: všecko v sněhu leží,
krajem v posled zlaté slunce těká,
ňadry zlatá upomínka běží.

Běží, letí; kraj skryla mha šedá, a
myšlenka dumná v jejím stínu jako
sirá vdova v duši sedá na omšenu
štěstí rozvalinu.

Z vlastních dveří

Vše sivo kolem, mraky temně šedé
jdou v dál a šíř,

svou družku zimu podzim k hodu
vede, a jíní jemnou pýř

jím na svatební cestu sypou mraky -
ach, nejen jím; mně taky!

Zapadlo všecko, srdce mé i hlava, v
hrud' dech' mi chlad; poslední kvítí
duše opadává, a přes noc snad

krev žití rozkazu se vzdorně zpeří -
a z vlastních musím dveří.

Přes noc

Na horách-li sníh se bělá, v dolinách
se stmívá: šedne-li vlas kolem čela,

smutně se to zpívá;

jinak v mládí zlatovlasém, s nímž se
jarost druží: ulehneš-li v čele s
vrásky, přes noc skráně rukou lásky
zdobí vínek z růží.

Jinak, když nás život honí, rve a tepe
hlavu,

staré plece k zemi kloní jako vichor
trávu;

když věk chmurným křídlem sroní
růže své krásy:

s černou kšticí lehneš v lože ráno

vstaneš - věčný Bože -

s šedivými vlasy!

Zasněženo

Bílé sněhy dalná role halí, sivé
mraky po nebi se valí, vrány divné
krakorají zvěsti ...

Zasněženo všecko, vše - i štěstí!

Co mi zbývá? Hlava k hrudi padá na
ňadra, jež ondy byla mladá; na srdce,
v němž černá růže zkvetla -

čekám hrobu tmy a nebes světla.

Zimní noc

Noc v jizbu zahnala mě chladná, na skrovné lože jsem si leh'; zde nesní se mnou duše žádná, ni pták, radš skryl se v parostech.

Bouř černým křídlem v skály tepe, a netvorný mě straší mrak, vlas jeho deštěm v okno klepe, a ohněm blýská temný zrak.

Kol chaty meluzína kvílí a hvízdá truchlou píseň svou a pohněvaně každou chvílí chce ke mně dveří skulinou.

Mé srdce chvěje se a ouží, jsem v
širé dálce sám a sám; tłum duchů nad
hlavou mi krouží, já propadzas jich
návštěvám.

Slyš, žalují a smutně pláčí, jak na
hřbitově děti řad, když hrobník s
rakve příkrov svláčí, by otce do
hrobu jim klad'.

Ó nech nás, pěvče, žalostěti a neplaš
večerní náš zjev; jsmeť tvoje tužby
mrtvé děti, a nechceme než tvoji
krev!

Žal

Jen stesk to byl, jenž náhle na mne
padl; já nedbal ho, ba ještě jsem mu
zpíval, však on svá křídla na hlavu
mi kladl a čelo v stíny skrýval.

Čím dál, tím krutější je zlý ten host
...

Už dost, už dost!

Žal tajemný mi v hloubku duše klesl,
jak lvu, jenž broučka u své tlapy
shledl a šetřil ho; leč nevděčník se
vznesl a do týlu mu sedl

a bodl ho a otrávil mu krev ...

A hyne lev!

Trudné upomínky

Běží půlnoc zasněženou plání běží
upomínka sivou skrání; obé, mrazem
hnáno, smutně klusá; půlnoc luh i
polí setbu ranní, upomínka květy
ňader dusá.

Přejde půlnoc; v horský odpočinek
zajde zima; pestrý květů vínek jaro
luhům dá ... Co ňadrům asi?

Ach, jen černé růže upomínek, do
srdce a kalné slzy v řasy!

U zamrzlého zdroje Sníh zavál
pole, háj i luh, vše bílo v zad i v
před, dech stromů v jemné jíní stuh',
dech řeky v jemný led; tříšť útlá -
zdroje stkvoucí sen -

se těsná kraje kol,

a diamanty posázen

je pampeliščin stvol.

Plach stehlík k zdroji přiletěl: Kde
krůpěj k pití as?

Znik' vína zdroj, jež dřív jsem měl
na slunný hodokvas;

mám u pramene zhynout snad, než
písně vyzpívám? -

A zaúpěl a mrtev pad' -

či jsem tím ptákem sám?

Půjdem spat

Půjdem spat už, půjdem spat; divně
se to v srdci honí, a ta hlava již se
kloní pod tajemné moci rukou; krev
se pění, tepny tlukou -

spili jsme se žitím snad?

Půjdem spat.

Půjdem spat už, půjdem spat, byli
jsme tu chvíli dlouhou, žitím mřeli,
vadli touhou, doufali a štěstí ždáli,
nad snů zlatých rakví stáli, umírali na
stokrát;

půjdem spat.

Půjdem spat už, půjdem spat; což tu
ještě dělat máme?

mladým místo uděláme, jimž snad
víc než nám se zdaří; kéž dovedou
jak my staří tu svou hroudu milovat
...

Půjdem spat!

Největší přání

Já vykonal, co určilo mi žití a
připraven jsem několik už let do
černé Cháronovy lod'ky jíti a klidně
na onen v ní odplout svět.

A přec mi ňadry vroucí přání letí,
všech krásnější a dražší všakých
zdob: svou vlast bych št'astnou přál
si uviděti, než za mnou svět se
uzavře i hrob.